

Luciadagens legend.

Av Selma Lagerlöf.

Om många hundra år sedan bodde i södra delen av Värmland en rik och älskad kvinna, som kallades fru Rangela. Hon hade en borg — eller kanske att man rättare borde säga en befästad gård — vid den gamla mynningsen av en vik, som Värmland skader i landet, och över denna mynningsen hade hon byggt en borg, som kunde fällas upp på samma sätt som vindbryggan över en vällagrav. Här vid bron höll fru Rangela en stark vakt av knekter, och för de väntande, som bekvämligt sig att lämna de broppningar hon begärde, fällde vaktens genast ner bryggan, men för andra åter, som för fastidoms skull eller av något annat skäl nekade att betala, förblev den uppdragen, och så ingen färja fanns, återstod för dessa ingenting annat än att göra en omväg på flera mil för att komma runt viken.

Fru Rangelas tilltag att på detta sätt uppbära skatt av de vägfärdiga väckte mycken harm, och det är troget, att de förtoliga bönder, som hon hade till grannar, för länge sedan skulle ha tvängt henne att gå den fri genomfart, om hon inte hade ägt en mäktig vän och beskyddare i herr Eskil till Bortsholm, vars ägor gränsade till fru Rangelas.

Denne herr Eskil, som behövde ett verkligt borg med både murar och torn, som var så rik, att hans samla de jordens stjärnor ett helt år, som red genom landet, åtföljd av sex till väpnade tjänare, och som därför var en av kungens välbetrodda rådgivare, var inte bara god vän till fru Rangela, utan det hade också lyckats henne att göra honom till sin svärson, och under sådana förhållanden var det helt naturligt, att ingen skulle våga störa den gränsa till hennes ägor.

Ar efter år fortsatte fru Rangela oantastad sin hantering, då en händelse inträffade, som vägrade henne rätt mycken oro. Hennes stackars dotter dog helt oväntat, och fru Rangela förstod, att en man som herr Eskil med åtta minderåriga barn och en hovhållning, som kunde jämföras med en kungens, snart nog skulle komma att ingå ett nytt äktenskap, i all synnerhet som han alls inte var lastgammal. Men om den nya frun skulle bli avsett sinad mot fru Rangela, kunde detta medföra mycket obehag. Det var nästan nödvändigt för henne att vara värd med frun på Bortsholm, och det hade hennes man, ty herr Eskil, som hade många stora ting att omhänderta, låg jämt borta på resor, och under tiden tillkom det hans hustru att ordna och regera i hemmet och hushållningen.

Fru Rangela övervägde saken väl, och då berättningen var överstämmande, red hon en dag över till Bortsholm och uppsökte herr Eskil i hans lönnkammare. Där inledde hon samtalet med att påminna honom om de åtta barnen och den värd de behövde, och hans tallosa tjänarskara, som måste efterhållas, förläggas och klädas, om hans stora gåstabad, till vilka han inte tvekade att inbjuda kungar och kungasöner, om den stora avkastningen från hans jordar, hans åkrar, hans jaktmarker, hans fiskelag, hans humleåkrar, hans fiskelag, hans avkastning på huvudgårdens mätte tillvaratarnas och beboetas, om allt med ett ord, som hans hustru hade haft att svara med, och framkallade på detta sätt en rätt ängslig bild av de svårigheter, som han nu råkade till mötes efter hennes äktenskap.

Herr Eskil lyssnade med den vördnad, som man är skyldig en svärson, men också med en viss oro. Han traktade, att allt detta skulle betyda att fru Rangela ämnade erbjuda sig att bli hans hushållsförstärkning på Bortsholm, och han måste säga sig, att denna gamla kvinna med sin grova röst och dubbelhaka och böknäsa, med sitt bondiska sätt inte skulle bli något behagligt sällskap i hans hus. — Käre herr Eskil! fortsatte fru Rangela, som möjligen inte var omedveten om denna verkan av sitt tal. — Jag vet, att det nu för eder yppar sig tillfälle till det allra betydligaste gifte, men jag vet också, att ni är rik nog att mer se på edra barns välfärd än på pengigt och arv, och därför vill jag föreslå eder att välja ett av min dotters unga syskonbarn till hennes efterföljerska.

Herr Eskils ansikte ljusnade märkbart, då han hörde, att det var en ung släkting, som hans svärson ville förordas, och denna fortsatte med ökad tillförsäkring att övertala honom att gifte sig med hennes broders, lagman Sten Polkessons, dotter Lucia, som skulle fylla aderton år till vintern på Sankta Lucia dag. Hon hade allt hittills blivit uppfödd hos de fromma fruar i Riseberga kloster och hade där inte endast blivit inövad

till goda seder och sträng gudsfuktan utan hade också genom att deltaga i det stora klosterhushållet fått lära sig att förestå ett hushållligt hus. Om inte ungdom och fattigdom stödde henne i vägen, sade fru Rangela, så borde ni välja henne. Jag vet, att min bortgångna dotter med sitt hjärta skulle till henne ha överlämnat värdens av sina barn. Hon behövde inte vända åter till sin gamla små som fru Byrt på Örehus, om ni gör den hennes syskonbarn till styvmor.

Herr Eskil, som minst av allt hade tid att tänka på sina egna angelägenheter, kände stor tacksamhet mot fru Rangela, som föreslog honom ett så lämpligt giftermål. Han utbad sig visserligen ett par veckors betänketid, men redan på andra dagen gav han fru Rangela fullmakt att underhandla i hans vägnar. Och så snart som det var möjligt i anseende till utrustning, bröllopsförberedelser och anständighet, firades bröllopet, så att den unga frun höll sitt intåg på Bortsholm tidigt på vårvintern, några månader efter att hon hade föyllt sitt ardetonde år.

Då fru Rangela betänkte vilken tacksamhet som denna hennes brorsdotter var henne skyldig, därför att hon hade gjort henne till fru på en rik och ståtlig borg, kan man säga, att hon kände större trygghet, än då hennes egen dotter regerade där. I sin glädje höjde hon avlätternas vid brönet med ett par pennningar och förbjöd strängeligen någon av grannarna att hjälpa de resande i båt över sundet, på det att ingen måtte slippa undan avgiften.

Hände sig nu en vacker vårdag, då fru Lucia hade bott några månader på Bortsholm, att ett tag av sjuka pilgrimer, som yoro på väg till Helga Trefaldighetskällan vid Sättra by i Västmanland, begärde att bli släppta över bron. Dessa människor, som hade gått sig ut för att återvinna sin hälsa, yoro vana, att de vid vägen boende på allt sätt underlättade deras vandring, och det hände dem oftare, att de fingo ta emot pennningar, än att de behövde ge ut några. Fru Rangelas brokaktare hade emellertid strängt befallning att inte visa någon efterlåtelse, allra minst mot detta slag av vandrar, som hon misstänkte för att vara mindre sjuka, än de ställde sig, och för att draga kring landet av ren lätja.

Då de sjuka alltså blevo nekade fri överfart, uppstod bland dem en jammertan uti. De lama och ofärdiga skrek på sina förtvivlade lemmar och frågade hur någon kunde vara nog hård att vilja förlänga deras färd med en hel dagresa, de blinda följde på knä på vägen och försökte leta sig fram till brokaktarna för att kyssa deras händer, medan några de sjukas fränder och vänner, som bistodo dem under färderna, vände ut och in på sina påsar och pungar inför väktarnas ögon för att visa, att de verkligen yoro tomma.

Men knektarna stodo alldeles omedelbara, och de fattiga förtvivlade kände ingen gräs, då till deras lycka frun på Bortsholm kom roende framåt viken i sällskap med sina styvbarn. Hon skyndade till vid oväsendet, och så snart hon hade fått reda på vad det var fråga om, utbrast hon: "Detta är verkligen den allra bästa saken att avhjälpa. Här går nu barnen i land en stund för att besöka sin mormor, fru Rangela, och under tiden skall jag föra dessa sjuka vandrare över sundet i min båt".

Både väktarna och barnen, som visste, att fru Rangela inte var att skämta med, då det gällde hennes kära broppningar, sökte med minner och tecken vana den unga frun, men hon märkte intet, eller ville kanske ingenting märka. Ty denna unga kvinna var i allt ölik sin fränka fru Rangela. Alltsedan hon var ett litet barn, hade hon älskat och vördat den helgonkrönta sicilianska jungfrun Lucia, som var hennes skyddspatronessa, och haft henne bostad i sitt hjärta som en förebild. Till gengäld hade helgonet genomträngt hela hennes varelse med ljus och värme, vilket visade sig redan i hennes yttre, som var av en skimmerande genomskinlighet och en finhet, som man nästan räddades för att vidröra.

Under många vänliga ord till de sjuka förde hon dem nu över sundet, och då den sista av skaran var landstätt på den efterträdda stranden, lämnade hon dem, så överhög av välsignelser, att om sådant gods vore lika tyngande, som det är värderligt, skulle hennes färdstia ha gått till boten, innan hon hade hunnit föra dem över sundet.

Av välsignelser och gods önsknings, av gjordes henne också stort bebov, ty alltför denna stund började hennes fränka fru Rangela misstänka, att hon inte hade något stöd att vänta av sin brorsdotter, och ångrade bittert, att hon hade gjort henne till herr Eskils gemål. Hon, som med sådan lätthet hade upphöjt den fattiga jungfrun, fattade det beslutet, att innan denna hade hunnit göra vidare skada, rycka henne ned från den höga ställningen och försätta henne i hennes förra obemärkthet.

För att kunna komma till brorsdotter till livs fördolde hon likväl till vidare sina onda avsikter och besökte henne rätt ofta på Bortsholm. Där gjorde hon sitt allra bästa att stifta sådan ofred mellan hemmet och lönnkammaren, utan använde tiden

den unga hustrun, att denna kanske skulle komma att tröttna på sitt kall. Men till sin stora förundran misslyckades hon fullkomligt här. Detta torde delvis ha berott på att fru Lucia oaktat sin ungdom förstod att hålla sitt hus i god ordning, men egentliga anledningen torde väl ha varit den, att både barn och tjänare hade trott sig märka, att den unga hustrun ägde ett mäktigt himmelskt beskydd, som straffade hennes motståndare och skaffade alla dem, som villigt och väl tjänade henne, oväntade fördelar.

Fru Rangela märkte snart, att hon ingenting kunde åstadkomma på detta sätt, men hon ville inte uppges hoppet, förän hon också hade gjort ett försök med herr Eskil. Han låg emellertid denna sommar mestadels vid kungahuset, uppehållen av långa och brödsamma underhandlingar. Kom han någon gång hem på ett par dagar, så ägnade han sin mesta tid åt sina fogdar och jaktvårdare. De kvinnliga invånarna på Bortsholm skänkte han blott en förströdd uppmärksamhet, och även när fru Rangela kom på besök, höll han sig undan, så att hon aldrig lyckades träffa honom ensam.

En skön sommardag, då herr Eskil befann sig på Bortsholm och just sått i sin lönnkammare i samspråk med sin ställföreträdare emellertid borger av så högljudna skrik, att han nästan avbröta sitt samtal med fogden och skynda ut för att taga reda på anledningen.

Han såg då, att hans svärson, fru Rangela, satt till bänst utanför borgporten och tjojt värre än en hornuzsla.

Det är edra arma barn, herr Eskil! ropade hon. — De har råkat i sjön. De kom roende till min strand denna morgon, men på hemvägen mände de ha fått båten full av vatten. Jag såg hemifrån mitt hus vänta de hade det och har ridit hit för att varsko. Jag säger också, fastän edra hustru är min egen brorsdotter, att det var dåligt av henne att släppa ut barnen ensamma i en så liten båt. Det ser för sanning ut som ett styvmorsstreck.

Herr Eskil skaffade sig med några snabba frågor kuskskap om att vad barnen befundo sig och skyndade till stranden för att se dem. De låg där, där de hade varit, och han såg dem i ett ögonblick, då de hade hunnit till stranden. Men de hade inte hunnit till stranden, de låg där i ett ögonblick, då de hade hunnit till stranden. Men de hade inte hunnit till stranden, de låg där i ett ögonblick, då de hade hunnit till stranden.

Den unga hustrun hade denna gång inte varit barnen följaktigt på deras resa, utan gått hemma vid sina syskon. Men det tycktes, som om skulan hon fått mottaga en varning genom den maktiga himmelska hjälparen, som vakade över henne, ty hon hade helt plötsligt gått ut ur borgen för att se efter dem. Därvid hade hon märkt hurusom de med viftande och ropande sökte kalla till sig hjälp från stranden, hon hade skyndat ut till dem i sin egen båt och i sista stund lyckats flytta dem över i denna ur den sjunkande farkosten.

När nu fru Lucia och hennes styvbarn kommo vandrarna uppåt strandvägen, var hon så upptagen av att spörja barnen om hur de hade kommit i sådant brådskande läge och de av att berättat, att de inte alla sågo, att herr Eskil kom dem till mötes. Men han, som hade blivit något fundersam genom fru Rangelas ord om ett styvmorsstreck, var helt hastigt sin fogde en vink och ställde sig med honom bakom en av de vidrosbuskar, som, stora och väldiga, täckte nästan hela strandberget, på vilket Bortsholm var beläget.

Där hörde herr Eskil hur barnen förklarade för fru Lucia, att de hade givit sig av hemifrån i en god båt, men medan de hade gästade fru Rangela, hade deras farkost blivit utbyt mot en gammal och dålig. De hade inte märkt bytet, förän de redan voro ute på sjön och vattnet hade begynt forsas in från alla kanter, och helt säkert skulle de ha förgåtts, om inte deras kära fru moder så skyndsamt hade kommit till deras hjälp. Det tycktes, som om fru Lucia skulle ha fått en aning om hur det rätteligen förhöll sig med detta utbyte av båt, ty hon blev dödsblek stående mitt i branten med tårade ögon och händerna tryckta mot hjärtat. Barnen trängde sig omkring henne, för att trösta henne. De sade henne, att de hade kommit oskadda ur faran, men hon förblev maktlös och orörlig.

Då hade de två äldsta av styvbarnen, ett par kraftiga ungsvärner i fjorton- och femtonårsåldern, sina händer samman till en liten bär och boro henne på guldstol uppför branten, medan de yngre följde efter, skrämta och klappande händer.

Medan den lilla skaran slundade mellan blommande rosor i triumf trädde upp mot Bortsholm, stod herr Eskil rätt betänksam och blickade efter hustrun och barn. Den unga kvinnan hade tyckts honom ljv och sällsamt strålände, då hon bars förbi honom, och måhända önskade han, att Alder och värdighet hade tillåtit honom att taga henne i sina armar och bära henne in i sin borg.

Kanske att herr Eskil också i det ögonblicket betänkte hur klen lycka och hur mycken vedermöda han inbästade i de höga herrskapernas tjänst, medan måhända frid och glädje väntade honom här vid hans egen gård. Under hela denna dag stängde han sig åtminstone inte mer inne i lönnkammaren, utan använde tiden

till att samtala med sin hustru och äsa barnens lekar.

Fru Rangela däremot såg allt detta med stort obehag och skyndade sig att lämna Bortsholm, så fort som anständigheten tillät. Men som ingen på gården vågade misstänka henne för att ha äventyrat sina barnbarns liv för att skaffa fru Lucia hennes herres och mans onåd, så avbröts inte det vänskapliga umgänget, och hon kunde som fört anstränga sig för att beröva den unga borgfrun hennes höga ställning.

Länge nog såg det dock ut, som skulle den gamla frun misslyckas i alla sina försök, ty fru Lucias goda hjerta och oklanderliga uppförande tillsammans med hennes himmelska skyddspatronessas hjälp gjorde henne oåtkomlig för alla angrupp. Men fram på hösten inlät sig till fru Rangelas stora glädje hennes brorsdotter på ett företag, som herr Eskil knappast kunde underlåta att ogilla.

Detta år hade skörden på Bortsholm blivit så riklig, att den överflödiga föregående årets, ja, alla de föregående årens, så långt man kunde minnas tillbaka. Likaså hade jakt och fiske visat sig mer än dubbelt så givande som vanligt. Bilagen överflödade av honung och väx liksom humlegårdarna av humle. Kornet skänkte mjölk i ymnighet, fåren all blev lång som gräs, och svinen åto sig så feta, att de knappt förmådde röra sig. Alla, som bodde på borgen, läde märke till denna välsignelse, och de voro inte sene att påstå, att det var för den unga fru Lucias skull, som den strömmade ner över gården.

Men medan man nu på Bortsholm som bäst höll på att tillvarata och bereda allt årets goda, visade sig en stor misstänksamhet bland människorna, som alla sade sig vara komna från östra sjön Väneren. De skildrades med många tårar och ömskanfulla åberödan hurusom hela bygden, från den stora kommo, hade blivit härjad av fiendehär, som där dragit fram brännande, plundrande och mördande. Krigsknektarna hade visat sådana ondska, att de till och med hade stulit äld på kornet, som ännu stod oskördat ute på åkarna, och hade drivit bort med sig all boskap. De människor som hade sluppit undan med låtsad förtäring, kingo vintern till mötes utan tak över huvudet och utan livsmedel. Somliga hade givit sig ut på tigeri, andra höllo sig undandolda i skogar, andra åter vandrade omkring på de avbrända tomtorna, ur ständ att företa sig något arbete, endast sjörande över allt det, som de hade förlorat.

Då fru Lucia hörde om dessa lidanden, pinade henne åsynen av alla de livsmedel, som nu hopade sig på Bortsholm. Till sist blev tanken på de svältande människorna på sjöns andra strand henne så övermäktig, att hon knapp kunde föra en bit mat till sina läppar.

Varje dag tänkte hon på berättelser, som hon hade hört föreläsa i kloster, om heliga män och kvinnor, som hade plundrat sig in på bara kroppen för att hjälpa de fattiga och eländiga, och framför allt påminde hon sig hur hennes egen skyddspatronessa, den heliga Lucia av Syrakusa, hade gått så långt i barmhärtighet mot en hednisk yngling, som älskade henne för hennes sköna ögons skull, att hon hade ryckt ut sina ögon ur deras skålar och skänkt honom dem blodiga och utskolade för att därigenom bota honom från hans kärlek till henne, som var en kristen jungfru och inte kunde tillhöra honom. Den unga frun ångslades och pinades på det högsta vid dessa minnen, och hon kände stort förakt för sig själv, som kunde höra talas om så mycken nöd utan att göra något allvarligt försök att avhjälpa den.

Mitt under det hon plågades av dessa tankar, kom bud från herr Eskil, som förmådde, att han måste till konungens ärenden göra en resa till Norge och inte var att benämnta förrän till julen. Men då skulle han ledsagas inte bara av sina egna sextio män utan också av en stor skara fränder och vänner, varför han bad fru Lucia göra sig beredd på ett stort och långvarigt gästabad.

Samma dag, som fru Lucia sålunda fick höra, att hennes man inte skulle komma hem under hösten, grep hon sig an med att stilla den ångslan, som länge hade plågat henne. Hon lät befalla sitt folk att till stranden föra ner alla de livsmedel, som voro hopade på Bortsholm. Så blev då borgens hela vinterförråd jäst på skutor och prämar, helt släppligt till mycken undran för alla borgens inbyggare.

Då skällare och viethusbodar vill yoro fömda, begav sig fru Lucia, åtföljd av sina barn, sina tjänare och tjänarinnor, ombord på ett välbemädat skepp, och under det hon på Bortsholm endast kvarlämnade några gamla väktare, som skulle ta hand om borgen, lät hon med all sin egen dom ro sig ut på den stora sjön, som låg framför henne strandlös som ett hav.

Om denna fru Lucias resa förefinns många gamla sägner och anteckningar. Så berättas det, att den delen av Vänerstranden, där fienden hade härjat som värst, vid hennes ankomst hade varit nästan övergiven av sina invånare. Fru Lucia hade rott fram där ganska modfärdig och spanat efter något tecken till liv och rörelse, men ingen rök hade stigit

Den hälsosamma promenaden

VAD är mera uppfriskande och behagligt än en hurtig promenad i den klara friska luften.

Du andas djupt. Blodet blir renat. Blodcirkulationen blir snabbare. Blodet kommer till ansiktet och du känner dig må bra.

De finare organen försätts i friskare tillstånd genom spatseringar och många akkomor kunna lindras helt enkelt genom att försätta levern i verksamhet.

Och ändå gå eller spatsera vi så litet.

Det är så mycket bekvämligare att åka i en automobil eller en spårvagn att konsten att ta en spatsertur nästan försvinner.

Alltendst vid icke få nog med kroppsovningsarigenom levern hålles i verksamhet och magen i ordning, så blir det nödvändigt att tillgripa andra medel.

Den mest populära familjemedicinen för detta ändamål är Dr. Chase's Kidney-Liver Pills, ty genom att begagna denna medicin en eller två gånger i veckan kan du vara övertygad om, att levern, njurarna och magen hållas i god verksamhet och gott skick.

Den största faran i denna det stillastående vanornas tidevarv, är faran av för mycken föda och försummelse att se till att de eliminerande organen i vårt system funktionera tillfredsställande.

De flesta av våra akkomor komma från dessa orsaker. Om ni önskar bevis för detta påstående så hänvänd er till hospitalen och ni skall finna, att det dagligen är en stor tillströmning av patienter, som lida av blindarmsinflammation och lever- eller njursjukdomar strax efter helgdagssången och under vintermånaderna, då vi begagna så mycken artificiell föda och bo inestängda i våra hus, från vilka frisk luft alldeles utestängts.

Ni torde observera att medan priset för Dr. Chase's Kidney-Liver Pills har ökat i Pris till 35 cents per ask, så innehåller asken nu 35 piller istället för 25 såsom det var förut.

Likaledes kostar nu Chase's Nerve Food 60 cents per ask för 60 piller emot 50 cents per ask med 50 piller, som förut. Edman-son, Bates & Co., Ltd., Toronto.

mot skyn, ingen tupp hade gått eller ko råmat.

Här bodde dock i en socken kvar en gammal präst, som kallades herr Kolbjörn. Han hade inte tyckt sig kunna följa med sina församlingar, för då dessa flydde bort från sina ödelagda hem, därför att han hade både prästgård och kyrka fulla av i striden sårade. Han hade stannat hos

dessas, skött deras sår, och delat ut bland dem det lilla han ägde utan att själv unna sig varken mat eller vila. Härav hade han blivit så utmattad, att han kände sig nära döden. Så hade då under en av de märkaste höstdagarna, då tunga skyar, släpade ner mot sjön, då vattnet vältrade fram med svarta vågor och naturens dysterhet bidrog att öka på

hopplösheten och nöden, den ståtliga herr Kolbjörn, som inte mer förmådde läsa en massa, försökt att draga i snöret till kyrkklockan för att därmed nedkalla Guds välsignelse över hans sjuka. Och se! Knappt hade de första klockljuden förklingat, förän en liten flotta av små skepp

(Forts. å sid. 6.)

Glöm Ej Bort Släkt, Vänner Och Bekanta!

Gamla Sverige

Om Ni insänder deras adresser GENAST

skola vi sända dem

Svenska Canada Tidningen

ABSOLUT GRATIS

Under minst sex månader

ALLA PRENUMERANTER som hava uppbatalt prenumerationsavgiften eller göra så nu, äro berättigade till detta Enastående Anbud

Sänd Edra Vänners Adresser i Sverige

